

עקב

רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדר נבנצל שליט"א

אנחנו נמצאים כעת בתקופת פגרה מהלימודים המוכרת בקרב בני הישיבות כ'בין הזמנים', תקופה בה שוהים בבית עד תחילת הזמן החדש - ראש חודש אלול. ואע"פ כן אין 'פטור' מעסק התורה גם בתקופה זו; אומנם חייבים לחדש את הכוחות כדי לחזור במלא המרץ ללימוד אך הקשר עם הלימוד חייב להמשיך להיות הדוק, אחרת הסכנה הגדולה היא כפי שדרשו חז"ל על הפסוק שבפרשתנו: **"וְהָיָה אִם יִשְׁכַּח תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ"** (דברים ח, יט) **"אם התחלת לשכוח סופך שתשכח כולה, שכן כתיב במגילת (חסידים) אם תעזבני יום - יומיים אעזבך"** (רש"י יא, ג).

לימוד התורה הינו הכרחי כדי להשיג אהבת ה'. בספר החינוך מובא קטע מה'ספרי' בו דרשו חז"ל: **"וְאֶהְיֶה אִתְּךָ אֱלֹהִים"** (שם ו, ה) **"לפי שנאמר 'ואהבת' איני יודע כיצד אוהב אדם את המקום, תלמוד לומר 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך', שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם, כלומר, שעם התבוננות בתורה תתיישב האהבה בלב בהכרח"** (מצוה תיח) נמצא שעל מנת לקבוע בלבנו אהבת ה' אין לנו דרך אחרת אלא לימוד ועסק התורה; מי שמתאמץ בהבנת הגמרא בבבא מציעא האם הרוכב על בהמה קונה אותה (ברכיבה עליה) או המנהיג אותה זוכה בקניינה, הרי לו הבטחה מפורשת שיאהב את ה', למרות שלא יבין מה הקשר בין הלימוד לאהבת ה'. ואם אכן ישתדל בעסק התורה **"וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ"** (שם י) אם באמת ידאג להכניס את 'הדברים האלה' אל תוך לבו, אזי מובטח לו ש'והיו...על לבבך', הדברים ייחרטו בעמקי לבו. כך מסביר מו"ר הרב נבנצל שליט"א.

הסוד הגדול להצלחת יישום מצוה זו הוא מה שדרשו חז"ל על הפסוק הפותח את הפרשה השנייה של קריאת שמע המופיעה בפרשתנו: **"וְהָיָה אִם יִשְׁמָעוּ תִּשְׁמָעוּ"** (שם יא, ג) **"אם ישמעו בישן תשמעו בחדש"** (רש"י) מסביר הר"א מזרחי (מובא בשפתי חכמים) **"אם תחזור על לימודך שישמעת, תתחכם בו ותבין דברים חדשים מתוך דברים ישנים"** (כך פירש רש"י במסכת סוכה מו:).

חז"ל הפליגו בשבחים על מעלת קריאת שמע. בפרשת משוח מלחמה, הממונה לדבר אל החיילים היוצאים למלחמה ערב יציאתם אומר להם: **"שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קָרְבִּים הַיּוֹם לְמִלְחָמָה עַל אֲבִיכֶם"** (דברים כ, ג) לכאורה הפתיחה 'שמע ישראל' מיותרת שכן הכהן משוח מלחמה עומד ומדבר אל העם המקשיבים לו, ממילא אין צורך לפנות אליהם על מנת שיקשיבו.

אלא שכאן רמוז הרעיון: הכהן המשיח רומז בנאומו ללוחמים: גם אם אין בידכם אלא זכות קריאת שמע בלבד, **"כדאי אתם שיושיע (הקב"ה) אתכם"** (סוטה מב.) כפי שהפסוק מעיד: **"כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהִלָּךְ עִמָּכֶם לְהִלָּוֶם לָכֶם עִם אֲבִיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם"** (שם ד) דהיינו, אם הלוחמים אומרים קריאת שמע כראוי הרי שדבר זה מעורר זכות גדולה בשמים.

אלא שלא תמיד פנויים הלוחמים בזמן מלחמה לומר קריאת שמע בכוונה כפי שאומרים בבית הכנסת בזמן שלווה ומנוחה. כך מעידים על מלחמת יום הכיפורים, שאפילו כשהיה זמן להתפלל, טרדת הלחימה והמתח המלווה אליה הקשו מואד על הריכוז. למעשה זה היה אחד מתכסיסי המלחמה של גלית; מובא בספר שמואל: **"וַיֵּשֶׁ הַפְּלִשְׁתִּי הַשֵּׁכֶם וְהָעָרָב וַיִּתְּצֵב אַרְבָּעִים יוֹם"** (שמואל א יז-יז) מכאן דרשו חז"ל: **"אמר ר' יוחנן כדי לבטלן מקריאת שמע שחרית וערבית"** (סוטה מב:) נמצאנו למדים איזה עוצמה אדירה יש בקריאת שמע עד כדי שהאויב פחד מהשפעתה בהכרעת המערכה.

אם כן, במקרים כאלה של מתח וטרדת מלחמה אין מנוס אלא שהעורף יסייע בעד החיילים; הם יכולים לקבל עול מלכות שמים ועול מצוות שבקריאת שמע בכוונה שה' - שכעת הוא רק **"אֱלֹהֵינוּ"** יהיה בקרוב **"ה' אֱלֹהֵינוּ"**, דהיינו תגלה מלכותו על כל אומות העולם כאחד.

נמצא שהעורף מסוגל לחזק בפועל את אמונתנו זו, ובכך הלוחמים יכולים להתחזק מול האויב. כמובן שכל לימוד תורה מחזק וחייבים להתחזק בו אלא שקריאת שמע הוא אבי אבות לימודי התורה.

עלינו לדעת שבנוסף לקבלת עול מלכות שמים ועול מצוות, יש בכוח קריאת שמע שחרית וערבית לחסן אותנו מפני השפעתה ההרסנית של אמצעי התקשורת המחדירים לאנשים השקפה מוטעית, זרה ליהדות, שכן שם שמים אינו מוזכר כלל וכלל בשידורים ובמקומם הביטויים הנשמעים הם בסגנון 'למרבה המזל', או 'במקרה' וכד'; בנוסף לכך אנו שומעים שארה"ב החליטה כך וכך, או ששר פלוני הציע הצעת חוק מסוימת בכנסת, ושאר אמרות כאלו המרמזות לנו שמעבר לאמונתנו עתיקת הדין הדוגלת בבורא אחד ויחיד, ישנם גורמים נוספים המקבלים החלטות ומנהלים את העולם כאילו ללא התערבות. והנה התורה מלמדת אותנו שפעמיים ביום אנו צריכים להצהיר במרבית הכוונה שהקב"ה הוא זה שמנהיג את העולם, ושאינו כוח היכול לפעול ביקום ללא רשותו. כשמחדירים אל תוך לבנו שהוא היוצר והוא הפועל ומפעיל את הבריאה או אז מצליחים להבין ששום גורם בעולם אינו מחליט החלטה כלשהיא ללא שתוכננה בקפדנות על ידי חי עולמים, והוא זה שמוציא אותה לפועל על ידי שלוחים רבים ומגוונים, ולרוב גם ללא ידיעתם מקיימים גזירת המלך; ורק אז מסוגלים להפנים את הנאמר על יד משה רבינו:

"וַיִּדְעֶתָ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל לִבְכָּךְ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתְּנוּת אֵין עוֹד"

(דברים ד, לט)

והנה מוסיף הרב, עיקר הכוונה בקריאת שמע צריכה להיות בפסוק הראשון, שכן מי שלא כיוון ב'שמע ישראל' אינו יוצא ידי חובתו (שו"ע או"ח ס, ה) אולם הכוונה אינה שווה לכל יהודי. פירוש הדברים: מי שיכול להשיג כוונות האר"י ז"ל וכד' הריהו חייב בכך ואינו יוצא ידי חובתו בפחות מכך; אך מי שאינו יודע להשיג דרגות כאלו, הריהו חייב להתאמץ ולכוון עד היכן שידו משגת. יוצא אפוא שהחיוב מתחלק לדרגות שונות וכל אחד חייב להתאמץ לפי מדרגתו ומעלתו (רעיון זה אמר הרב בשם ה'חזון איש').

נמצאנו למדים שעוצמת קריאת שמע שחרית וערבית היא כל כך גדולה שכדאי וראוי והגון לנו להשקיע את מלוא המאמצים כדי להשיג רמה גבוהה של ריכוז בקריאתה, ודבר זה טוב בעיקר לנו שכן יעזור לפתח בלבנו אהבתו ויראתו יתברך.

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת הרה"ג ר' אליהו דרמר בן ריב זצ"ל

שבת שלום יצחק חלבה

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת מו"ר שר התורה הרב שמריהו יוסף חיים בן פאשה מרים זצוק"ל ומו"ר הרב שלום כהן בן תופחה זצוק"ל ומו"ר הרב חיים מאיר בן מילכה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון בעדני בן חביבה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון גד אליטוב בן שושנה זצ"ל

לעילוי נשמת אאמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, מרת אמי אולגה בת קלרה, יוסף הכהן בן קלרה, הרב גרשון אדלשטיין בן שרה, שאול בן מרים, הרב אליהו בן אהובה, מנחם מבשר בן הרב דוד ואסתר הי"ד, ריקרדו סלוודור קוקו בן רחל, שלום בן יהודית, יעקב בן יהודה, יניב בן סימה, שלמה בן מטיילדה, הג"ר יוסף שלום ב"ר אברהם וחיה מושא, הרב יעקב חי בן מרגלית, חיים שאול בן בתיה, שמעון שמעוני בן חנה, אברהם בצלאל בן רחל, הרב אברהם צוקרמן בן שרה, אריה לייב בן דבורה, חנניה בן חיים, הרב חנן פורת בן שולמית, משה סלים בן חתון, יחיא בן עישה, יוסף אדרי בן פריחה, אייל בן לאה, עמידור בן שרה, נתן בן דוד ולאח, עזיאל זוסיא בן יעקב משה, מתתיהו מנחם בן לאה, ישראל בן לאה, יעקב בן מרים, אבנר יחיאל בן רחל, חיים בן יוסף דוד, גרשום בן חנה, מנשה בן שרה, מרדכי מורד בן חנה, מתוך בן מרים, מרדכי שמעון בן דאדא, שלמה בן פורטונה, מאיר ירחמיאל בן שמחה, מסעוד בן עליה, עמרם בן עישה, אילן בן יחזקאל, מנחם נחום בן אליעזר ליפא, יעקב בן עישה, שמעון בן עישה, אנריקה בן פאני, שלמה חי בן מזל טאוס, מורדכי שלום בן רחל, עמרם בן אסתר, הרב מרדכי אלישיב בן שושנה, זאב בן ברכה, משה בן פלור, אביאטר בן ברוך הי"ד, יצחק בן אסתר, ניר יהודה בן מיכל, יעקב בן מרים, יעקב בן רחל, יוסף בן חנה, ניסים בן חנה, משה בן מרים, אייל בן עירית תשורה הי"ד, יעקב נפתלי בן רחל הי"ד, גיל-עד מיכאל בן בת גלים הי"ד, דודי רחמים בן חנה, דוד הרוש בן לאה, יוסף ברוך בן תמר, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, יהודה בן אסתר, שלמה בן שמחה, אליעזר בן צבי וציפוריה, אליהו בן נעמי, שמעון בן דינה, בנימין בנדט בן יוסף, דוד בן שרה, מאיר טובי בן ליטא, נוריאל יחיאל גץ בן אסתר, אהרון בן סלחה, ניסים בן חנה, מאיר הכהן בן אריה, גבריאל בן גאולה, יונתן בן ציפוריה, משה בן אשר ומרים, פנחס בן מרים, יעקב בן יהודית, פליקס אשר בן חביבה, משה בן אסתר, אלעד בן רבקה, רחמים בן זוהרה, שלום טוטיאן בן שרה, דניאל בן שרה, אילן הכהן בן חנה הי"ד, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, דוד חי בן יפה, שלמה בן כזאלה, שלום בן שמחה, בנימין בן נדרה, שלמה ידידיה בן עליזה, אברהם בן שמחה, גיל יצחק בן כוכבה, לאה בת אליהו גרשון, אליס בת פריחה, מרים ספיר בת שמואל, יוסף בן שמחה, גבריאל יצחק בן מרים, ויצמן מור בן גורג'יה, דוד הרוש בן לאה, עופר פילבר בן יפה, יוסף אילוז בן מרים, חנה בת דורית, צירל בת ישראל, שולמית דבורה בת שאול, תמר אולגה בת יעקב, שרת נוסרט (רבני) בת סנב, חסינה בת רחנה, פלורה בת לאה, הרבנית שפרה בת לאה, טליה חנה בת מלכה, שרה בת מרים, שרה חנה לויזה בת פאני; שושנה בת רוזה, שרה רחל בת בוליסה, רחל בת רבקה, שרה בת רוחמה, שרה בת שולמית, ברוריה בת מרגלית, אילנה בת רחל, מזל פורטונה בת שרה, אלסירה בת שרה, שמחה בת אוז'ני, רחל בת סוליקה, יהודית בת עזיזה, אוז'ני בת רוזה, פרלה בת גושי, שרה בת קיז'ה, שרה בת מרים, רחל בת שרה, ריינה בת אסתר, צילה בת פאינה, לאה בת בתיה, אסתר בת דונינה, גיטל בת שאול קלמן, יפה בת טאוס, עזיזה בת כזאלה, מזל טוב בת מסעודה, חנה בת זהבה, חסיבה בת תמר, חנה דינה בת מנחם, רחל בת יעקב, יהודית בת שרה, תמר בת שרה, יפה עזת בת מרים ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: jalabe2013@gmail.com ללא תשלום לזיכוי הרבים

השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

עלון זה יהיה מוקדש לרפואתה השלמה של אורלי בת דונה וסילביה רות בת אסתר